
Meddelandeblad

Mottagare:

December 2008

Landsting, kommuner, Kriminalvårdsstyrelsen,
Rättsmedicinalverket, Statens institutionsstyrelse,
Privata vårdgivare, SKL, Rikspolisstyrelsen

Läkarnas anmälningsskyldighet enligt vapenlagen

Den 1 juli 2006 trädde vissa ändringar i vapenlagen (1996:67) i kraft som bl.a. innebär en utvidgning av läkarnas anmälningsskyldighet beträffande legala vapen. Genom denna ändring omfattar anmälningsskyldigheten alla patienter och alla typer av medicinska tillstånd som kan medföra att en patient är olämplig att inneha vapen. Tidigare gällde det endast psykiska störningar.

Det innebär att alla läkare nu omfattas av anmälningsskyldigheten. Med medicinska tillstånd avses här, t.ex. psykisk störning, missbruk, demenssjukdom, synrubbing, neurologisk sjukdom eller hjärnskada, vilka kan medföra att en person inte är lämplig att inneha vapen.

Den nya paragrafen i 6 kap. 6§ vapenlagen (2006:386) har utformats med 10 kap. 2 § körkortslagen som förebild. Till skillnad från vad som gäller enligt körkortslagen begränsas dock anmälningsskyldigheten enligt vapenlagen inte av något uppenbarhetsrekvisit.

Paragrafen säkerställer att polisen, efter anmälan från en läkare, ska kunna göra kontroller mot vapeninnehavarregistret och i förkommande fall återkalla tillståndet samt eventuellt omhänderta skjutvapnet.

Socialstyrelsen har med hänsyn till ändringen i vapenlagen omarbetat sina föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:18) om läkares skyldighet att göra anmälan enligt 6 kap. 6 § vapenlagen (1996:67) och ersatt dessa med nya.

För att underlätta tillämpningen ersätts Meddelandebladet februari 2004 om läkares anmälningsskyldighet enligt vapenlagen med detta dokument.

Nya föreskrifter

Socialstyrelsen har den 14 oktober 2008 beslutat om Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:21) om anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen.

En vårdgivare ska enligt 3 § i SOSFS 2008:21 ge direktiv och säkerställa att ledningssystemet innehåller rutiner för anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen. I 4 § i SOSFS 2008:21 anges att en vårdgivare får uppdra åt en eller flera verksamhetschefer att fastställa rutinerna. Dessa bör t.ex. innehålla rutiner för; när kliniska bedömningar och riskbedömningar av patienter bör göras, journalföring, samverkan och informationsöverföring och utbildning.

Utgångspunkten för anmälan i 5 § i SOSFS 2008:21 är att läkaren vet eller misstänker att en patient innehar skjutvapen och bedömer att patienten är olämplig. I 5 § anges exempel på medicinska skäl som läkaren ska utgå ifrån vid sin bedömning av, om en aktuell patient är olämplig att inneha skjutvapen samt om det finns en risk för att denne därför skadar sig själv eller någon annan genom sin vapenhantering eller inte förmår iaktta de regler som gäller för förvaring av vapen.

Anmälan ska göras utan en närmare prövning om patienten har tillstånd att inneha vapen eller inte.

Föreskrifterna ska tillämpas vid all vård enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Sammanfattning

Socialstyrelsens föreskrifter beskriver vad som behövs för att anmälningsplikten enligt vapenlagen ska kunna verkställas. Syftet är att intentionerna med den utvidgade anmälningskyldigheten ska uppnås och innebär sammanfattningsvis följande:

- Vårdgivare och verksamhetschefer/medicinskt ansvariga sköterskor ska aktivt verka för att läkare fullgör sin skyldighet att anmäla enligt vapenlagen genom att ge direktiv och införa ändamålsenliga rutiner. För att säkerställa avsedda effekter ska rutinerna följas upp.
- Anmälan ska göras skriftligen till polismyndigheten i den ort där patienten är folkbokförd. Den ska innehålla vissa uppgifter och kan göras på en av Socialstyrelsen fastställd blankett.
- I skyndsamma fall bör läkaren muntligen eller på annat sätt underrätta polismyndigheten om att en anmälan kommer att göras.

Det bör särskilt noteras att anmälningskyldigheten numera inte bara omfattar läkare inom psykiatrin. Det innebär att läkare verksamma inom slutenvården, primärvården, företagshälsovården och annan öppen vård omfattas av anmälningskyldigheten.

Anmälan ska, i förekommande fall, även göras av läkare som har ansvaret för en patient som bor i ett särskilt boende eller i en bostad med särskild service eller som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller på en enhet för rättspsykiatrisk undersökning och där vårdas för en psykisk störning.

Läkaren ska inte utreda om patienten har licens för skjutvapen. Det är en uppgift för polisen som efter anmälan kontrollerar detta mot vapeninnehavarregistret.

Sekretess gäller enligt 7 kap. 19 § 6. sekretesslagen (1980:100) hos polismyndighet för uppgifter om enskilda personliga förhållanden i ärenden enligt vapenlagen (1996:67).

Socialstyrelsens webbplats

Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS2008:21) om anmälan av patienter som av medicinska skäl är olämpliga att inneha skjutvapen och den blankett som kan användas vid anmälan finns på Socialstyrelsens webbplats www.socialstyrelsen.se